

УДК 330.322

ІНТЕГРАЛЬНИЙ ПОКАЗНИК ІНВЕСТУВАННЯ В ЕКОНОМІКУ РОСІЇ

О. Тоцька

*Волинський національний університет імені Лесі Українки
Економічний факультет, кафедра фінансів і кредиту
вул. Винниченка, 28, м. Луцьк, 43021*

У статті визначено рейтинги для окремих видів економічної діяльності в Російській Федерації за показниками інвестицій в основний капітал. Обчислено середньорічний рейтинг інвестування для кожного виду економічної діяльності. Побудовано інтегральний показник інвестування в економіку Росії.

Ключові слова: вид економічної діяльності, інвестиції, рейтинг, інтегральний показник, Росія.

Постановка наукової проблеми та її значення. Згідно економічної енциклопедії, інвестиції (від лат. investio – одягаю) – довготермінові вкладення капіталу в різні сфери та галузі народного господарства всередині країни та за її межами з метою привласнення прибутку [1]. Як засвідчує аналіз статистичних даних, не всі види економічної діяльності в державах інвестуються однаково. Є й різниця між надходженнями коштів в одні й ті ж сфери, але різних країн. І приплив, і відтік інвестицій залежать насамперед від продуманої політики держави, інвестиційного клімату, створеного керівними органами країни, а також цілої низки показників, які характеризують кожен конкретний інвестиційний проект: періоду окупності, середньої ставки доходу, індексу прибутковості тощо. Для узагальнення та комплексної оцінки інвестицій в економіку держави служать інтегральні показники, використання яких зводить ситуацію полікритеріального оцінювання до монокритеріального.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Питанням побудови інтегральних індексів, які відображають сферу інвестування, присвятили низку робіт такі вітчизняні науковці, як Т. Л. Желюк, М. М. Недашківський, В. І. Павлов [2–4] та ін. Зокрема, вони узагальнили інтегральні індекси рівнів соціально-економічного розвитку територій країни [2], провели типізацію регіонів за рівнем інвестиційної привабливості на основі розрахунку інтегрального індексу [3], здійснили інтегральну оцінку інвестиційної привабливості регіонів [4]. Але в цих публікаціях не йшла мова про країни близького зарубіжжя, зокрема Російську Федерацію. Саме таку прогалину і покликає заповнити наша стаття.

Мета та завдання статті. Метою цієї статті є побудова інтегрального показника інвестування в економіку Росії. Для її реалізації потрібно розв'язати такі завдання:

побудувати таблиці з абсолютними та відносними показниками інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності в Російській Федерації;

визначити на їхній основі рейтинги (щорічні і середньорічний) видів економічної діяльності за рівнем інвестицій в основний капітал;

отримати значення інтегрального показника інвестування в економіку Росії за 2000–2010 роки.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Федеральна служба державної статистики Російської Федерації наводить дані про інвестування в основний капітал за п'ятнадцятьма основними видами економічної діяльності. Відповідні показники за 2000–2010 роки наведено у табл. 1, яка сформовано на основі [5]. Як бачимо, за аналізований період в російській економіці відбувалося щорічне збільшення суми залучених коштів, окрім 2009 року, що можна вважати наслідком світової фінансової кризи. Найбільші інвестиційні потоки в Росії спрямовувалися в транспорт і зв'язок, операції з нерухомістю, обробні виробництва та видобуток корисних копалин, найменші – в освіту, державне управління, фінансову діяльність, готелі і ресторани, рибальство. Якщо порівнювати ці дані з інформацією по Україні, яку надає державний комітет статистики нашої країни, то можна сказати, що інвестиційна привабливість видів економічної діяльності в обох країнах є надзвичайно подібною, майже дзеркальною.

Для повноти картини та уникнення викривлення інформації внаслідок інфляційних процесів, переведемо абсолютні показники інвестування у відносні (див. табл. 2). З цієї таблиці бачимо, що за останні одинадцять років найбільший розкид мала частка інвестицій у транспорт і зв'язок – від 18,5 % у 2002 р. до 26,7 % у 2010 р. (середньорічна частка інвестицій – 23,0 %), видобуток корисних копалин – від 13,4 % у 2008 р. до 19,0 % у 2001 р. (середньорічна частка інвестицій – 15,5 %), операції з нерухомістю, оренду і надання послуг – від 13,3% у 2010 р. до 18,4 % у 2008 р. (середньорічна частка інвестицій – 16,6 %); найменший – у рибальств та рибництво – від 0,1 % у 2003–2010 рр. до 0,2 % у 2000–2002 рр. (середньорічна частка інвестицій – 0,1 %).

На основі табл. 1 і 2 побудуємо табл. 3, в якій для кожного виду економічної діяльності визначимо щорічні та середньорічний рейтинги залежно від суми вкладених в його основний капітал інвестицій.

На нашу думку, за середньорічним рейтингом інвестування та з урахуванням середньорічної частки інвестицій види економічної діяльності в Російській Федерації доцільно розділити на 3 групи:

види економічної діяльності з високим (від 1 до 4) середньорічним рейтингом інвестування, в яких середньорічна частка інвестицій становить більше 10 % (транспорт і зв'язок – 1; операції з нерухомістю, оренда і надання послуг – 2; обробні виробництва – 3; видобуток корисних копалин – 4);

види економічної діяльності з середнім (від 5 до 10) середньорічним рейтингом інвестування, в яких середньорічна частка інвестицій становить від 2 до 10 % (виробництво і розподіл електроенергії, газу і води – 5; будівництво – 6; сільське господарство, мисливство і лісове господарство – 7; оптова і роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів, мотоциклів, побутових виробів і предметів особистого користування – 8; надання інших комунальних, соціальних і персональних послуг – 9; охорона здоров'я і надання соціальних послуг – 10);

види економічної діяльності з низьким (від 11 до 15) середньорічним рейтингом інвестування, в яких середньорічна частка інвестицій становить менше 2 % (освіта – 11; державне управління і забезпечення воєнної безпеки; обов'язкове

соціально страхування – 12; фінансова діяльність – 13; готелі і ресторани – 14; рибальство, рибицтво – 15).

Для того, щоб отримати загальну характеристику інвестування в основний капітал, проведемо згортання системи показників, які його описують, в один інтегральний. У нашому випадку інтегральний показник, який характеризує інвестування в економіку Росії з наданням різної ваги окремим видам економічної діяльності залежно від середньорічного рейтингу інвестування в основний капітал, матиме такий вигляд:

$$I_t^{Росія} = \sum_{i=1}^{15} \alpha_i \frac{p_{it}}{p_t},$$

де $I_t^{Росія}$ – інтегральний показник інвестування в економіку Російської Федерації за t -й період; α_i – вагові коефіцієнти; p_{it} – інвестиції в основний капітал за i -тим видом економічної діяльності за t -й період (млрд. руб); p_t – загальна сума інвестицій в економіку Росії за t -й період (млрд. руб).

Вагові коефіцієнти розподілимо так:

$\alpha = 0,125$ – для видів економічної діяльності з високим (від 1 до 4) середньорічним рейтингом інвестування в основний капітал;

$\alpha = 0,050$ – для видів економічної діяльності з середнім (від 5 до 10) середньорічним рейтингом інвестування в основний капітал;

$\alpha = 0,040$ – для видів економічної діяльності з низьким (від 11 до 15) середньорічним рейтингом інвестування в основний капітал.

Слід зазначити, що сума всіх вагових коефіцієнтів дорівнює одиниці.

Отримані значення інтегрального показника наведено на рис. 1.

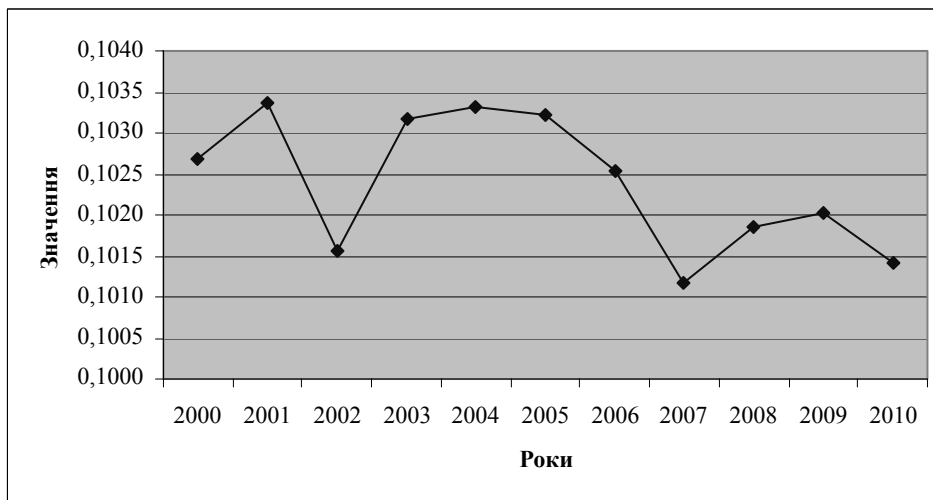

Рис. 1. Динаміка інтегрального показника інвестування в економіку Росії

Висновки і перспективи подальших досліджень. Аналіз графіка показує, що динаміка інтегрального показника немає чіткої тенденції, його значення змінювалися хвилеподібно. Причому амплітуда трьох хвиль постійно зменшувалася: 0,1034 у 2001 р., 0,1033 у 2004 р., 0,1020 у 2009 р. Це дає підставу

припустити, що в наступні роки найбільш імовірним є продовження затухання третьої хвилі – значення інтегрального показника, який характеризує інвестування в економіку Росії з наданням різної ваги окремим видам економічної діяльності, прямуватиме до позначки 0,1010. Якщо ж і відбудеться зростання цього показника, то воно не перевищуватиме значення 0,1020 – гребеня попередньої хвилі. А перевірити висловлені припущення буде можливо тільки після отримання статистичних даних за 2011 та подальші роки.

1. Економічна енциклопедія : у 3 т. Т. 1 / С. В. Мочерний та ін. – К. : Вид. центр “Акад.”, 2000. – 864 с.
2. Желюк Т. Л. Планування соціально-економічного розвитку регіону (на прикладі Тернопільської області) : автореф. дис. ... канд. екон. наук / Т. Л. Желюк. – К., 2000. – 20 с.
3. Недашківський М. М. Регіональні фактори реалізації інвестиційного процесу в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук / М. М. Недашківський. – К., 2000. – С. 13.
4. Павлов В. І. Політика регіонального розвитку в умовах ринкової трансформації (теоретико-методологічний аспект та механізми реалізації) : автореф. дис. ... д-ра екон. наук / В. І. Павлов. – Л., 2001. – С. 22.
5. Веб-сторінка Федеральної служби державної статистики Російської Федерації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gks.ru>

INTEGRAL INDEX OF INVESTING IN THE ECONOMY OF RUSSIA

O. Totska

Lesya Ukrainka Volyn national university

In the article ratings for the separate types of economic activity in Russian Federation on the indexes of investments in the fixed assets are determined. The average annual rating of investing for every kind of economic activity is calculated. The integral index of investing in the economy of Russia is built.

Keywords: type of economic activity, investment, rating, integral index, Russia.

ИНТЕГРАЛЬНЫЙ ПОКАЗАТЕЛЬ ИНВЕСТИРОВАНИЯ В ЭКОНОМИКУ РОССИИ

О. Тоцкая

Волынский национальный университет имени Леси Украинки

В статье определены рейтинги для отдельных видов экономической деятельности в Российской Федерации за показателями инвестиций в основной капитал. Вычислено среднегодовой рейтинг инвестирования для каждого вида экономической деятельности. Построен интегральный показатель инвестирования в экономику России.

Ключевые слова: вид экономической деятельности, инвестиции, рейтинг, интегральный показатель, Россия.

Додатки

Таблиця 1

**Інвестиції в основний капітал за видами економічної діяльності в Російській Федерації
(у фактичних цінах; млрд. руб)**

Вид економічної діяльності	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Сільське господарство, мисливство і лісове господарство	34,8	60,6	80,6	90,7	116,6	142,3	224,2	338,5	399,7	325,2	306,1
Рибальство, рибництво	2,2	2,4	3,0	2,3	3,1	3,1	4,5	4,8	5,0	4,6	4,7
Видобуток корисних копалин	211,4	285,2	297,9	348,7	442,0	501,9	690,7	929,8	1173,7	1111,8	1384,7
Обробні виробництва	190,2	239,9	280,3	341,9	470,3	593,9	737,0	986,4	1317,8	1135,7	1297,6
Виробництво і розподіл електроенергії, газу і води	69,8	83,4	102,9	143,5	197,8	244,1	298,1	465,7	617,0	684,1	903,5
Будівництво	74,9	79,0	95,6	106,7	99,6	129,5	176,2	266,4	399,8	289,8	360,3
Оптова і роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів, мотоциклів, побутових виробів і предметів особистого користування	31,0	42,9	62,9	77,0	99,6	129,1	166,6	290,0	323,5	263,1	301,0
Готелі і ресторани	9,3	10,8	11,8	8,9	9,9	12,9	19,3	33,0	39,9	38,7	45,5
Транспорт і зв'язок	246,6	333,5	326,0	487,8	649,7	884,8	1116,7	1488,5	2023,6	2118,4	2440,8
Фінансова діяльність	9,4	11,8	17,5	26,6	39,8	49,4	53,3	87,3	98,2	100,7	117,0
Операції з нерухомістю, оренда і надання послуг	177,4	221,3	319,7	385,7	495,1	607,5	804,2	1228,4	1618,2	1224,1	1214,0
Державне управління і забезпечення воєнної безпеки; обов'язкове соціальне страхування	17,5	22,0	35,5	35,1	49,9	57,0	81,8	111,8	144,6	138,2	141,0
Освіта	15,6	21,9	26,0	31,2	51,1	68,8	100,6	144,6	170,6	140,6	173,4
Охорона здоров'я і надання соціальних послуг	29,7	36,7	36,1	43,2	71,6	94,8	127,4	169,9	206,9	180,7	210,9
Надання інших комунальних, соціальних і персональних послуг	45,4	53,3	66,6	57,1	68,9	92,0	129,4	171,1	243,1	220,3	250,8
Усього	1165,2	1504,8	1762,5	2186,3	2865,1	3611,2	4730,1	6716,2	8781,6	7976,0	9151,3

Таблиця 2

**Інвестиції в основний капітал за видами економічної діяльності в Російській Федерації
(у % до загального обсягу)**

Вид економічної діяльності	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Середнє
Сільське господарство, мисливство і лісове господарство	3,0	4,0	4,6	4,2	4,1	3,9	4,7	5,0	4,6	4,1	3,3	4,1

Рибальство, рибництво	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Видобуток корисних копалин	18,1	19,0	16,9	15,9	15,4	13,9	14,6	13,8	13,4	13,9	15,1	15,5
Обробні виробництва	16,3	15,9	15,9	15,6	16,4	16,4	15,6	14,7	15,0	14,2	14,2	15,5
Виробництво і розподіл електроенергії, газу і води	6,0	5,5	5,8	6,6	6,9	6,8	6,3	6,9	7,0	8,6	9,9	6,9
Будівництво	6,4	5,2	5,4	4,9	3,5	3,6	3,7	4,0	4,6	3,6	3,9	4,4
Оптова і роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів, мотоциклів, побутових виробів і предметів особистого користування	2,7	2,9	3,6	3,5	3,5	3,6	3,5	4,3	3,7	3,3	3,3	3,4
Готелі і ресторани	0,8	0,7	0,7	0,4	0,3	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Транспорт і зв'язок	21,2	22,2	18,5	22,3	22,7	24,5	23,6	22,2	23,0	26,6	26,7	23,0
Фінансова діяльність	0,8	0,8	1,0	1,2	1,4	1,4	1,1	1,3	1,1	1,3	1,3	1,1
Операції з нерухомістю, оренда і надання послуг	15,2	14,7	18,1	17,6	17,3	16,8	17,0	18,3	18,4	15,3	13,3	16,6
Державне управління і забезпечення воєнної безпеки; обов'язкове соціальне страхування	1,5	1,5	2,0	1,6	1,7	1,6	1,7	1,7	1,6	1,7	1,5	1,7
Освіта	1,3	1,5	1,5	1,4	1,8	1,9	2,1	2,2	1,9	1,8	1,9	1,8
Охорона здоров'я і надання соціальних послуг	2,5	2,4	2,0	2,0	2,5	2,6	2,7	2,5	2,4	2,3	2,3	2,4
Надання інших комунальних, соціальних і персональних послуг	3,9	3,5	3,8	2,6	2,4	2,5	2,7	2,5	2,8	2,8	2,7	2,9

Таблиця 3

Рейтинги видів економічної діяльності за рівнем інвестицій в основний капітал в Російській Федерації

Вид економічної діяльності	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Середнє
Сільське господарство, мисливство і лісове господарство	8	7	7	7	6	6	6	6	7	6	7	7
Рибальство, рибництво	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Видобуток корисних копалин	2	2	3	3	4	4	4	4	4	4	2	4
Обробні виробництва	3	3	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3
Виробництво і розподіл електроенергії, газу і води	6	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Будівництво	5	6	6	6	7,5	7	7	8	6	7	6	6
Оптова і роздрібна торгівля; ремонт	9	9	9	8	7,5	8	8	7	8	8	8	8

автотранспортних засобів, мотоциклів, побутових виробів і предметів особистого користування												
Готелі і ресторани	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14
Транспорт і зв'язок	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Фінансова діяльність	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13
Операції з нерухомістю, оренда і надання послуг	4	4	2	2	2	2	2	2	2	2	4	2
Державне управління і забезпечення воєнної безпеки; обов'язкове соціальне страхування	11	11	11	11	12	12	12	12	12	12	12	12
Освіта	12	12	12	12	11	11	11	11	11	11	11	11
Охорона здоров'я і надання соціальних послуг	10	10	10	10	9	9	10	10	10	10	10	10
Надання інших комунальних, соціальних і персональних послуг	7	8	8	9	10	10	9	9	9	9	9	9